

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

”Työrauha on rauhaa tehdä työtä”

Telakkakadun koulun työrauhaselvitys

Jenni Kuitunen ja Henna Siekkinen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

Huhtikuu/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

Koulutusohjelman nimi

TIIVISTELMÄ

Työn tekijät Jenni Kuitunen ja Henna Siekkinen	Sivumäärä 39 ja 4 liitesivua
Työn nimi ”Työrauha on rauhaa tehdä työtä” – Telakkakadun koulun työrauhaselvitys	
Ohjaava opettaja Tarja Jukkala	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Telakkakadun koulu, Kirsi Siukonen	
Tiivistelmä <p>Telakkakadun koulun työrauhaselvitys kertoo miten kyseisen yläkoulun oppilaat ja opettajat kokevat työrauhan keväällä 2010. Tutkimuksessa tarkastellaan onko oppilaiden ja opettajien mielipiteissä eroja ja kuinka työrauhaa voitaisiin parantaa yhteisöllisin keinoin yhteisöpedagogin näkökulmasta.</p> <p>Tutkimus on sekä kvalitatiivinen sekä kvantitatiivinen. Aineisto on kerätty sähköisellä kyselylomakkeella koko koulun oppilailta sekä opettajilta. Vastauksia saatiin oppilailta 195/241 (80,9 %) ja opettajilta 23/26 (88,5 %). Työ on tehty tilaustyönä Telakkakadun koululle.</p> <p>Tutkimuksemme osoittaa, että Telakkakadun koulun oppilaat sekä opettajat kokevat työrauhatilanteen samankaltaisesti. Ongelmat tiedostetaan, mutta niiden poistamiseksi kaivataan uusia menetelmiä sekä toimintamalleja. Tulosten perusteella oppilaat kaipaavat lisää kuria ja opettajat aikaa keskusteluun.</p> <p>Tutkimuksen käsitteitä ovat työrauha, kouluhyvinvointi, vuorovaikutus ja koulunuorisotyö. Kouluhyvinvointikappaleessa lisäksi käsittelemme kouluviihtyvyyttä ja koulukiusaamista.</p> <p>Telakkakadun koulu voi hyödyntää tutkimustamme jatkossa käyttämällä jo valmiiksi tehtyä kyselylomaketta sekä vertaamalla tuloksia edellisiin. Tutkimuksessamme tuomme esiin myös muutamia kehittämisideoita, joita koululla voidaan jatkossa käyttää työrauhan parantamiseksi.</p>	
Asiasanat työrauha, kouluhyvinvointi, kouluviihtyvyys, koulukiusaaminen, nuorisotyö, vuorovaikutus	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Degree Program in Civic Activity and Youth Work

ABSTRACT

Authors Jenni Kuitunen ja Henna Siekkinen	Number of Pages 39 and 4 appendix
Title ” Work in peace is peace to work” - Telakkakatu school work in peace report	
Supervisor Tarja Jukkala	
Subscriber and/or Mentor Telakkakadun koulu /Kirsi Siukonen	
Abstract <p>The research about Telakkakatu school work in peace report tells how teachers and pupils feel about their work in peace in spring 2010. The goal of this research was to find out if teachers and pupils have different opinion about their school work in peace situation and how the work in peace situation can be improved with participatory methods from community educator’s point of view.</p> <p>The research was qualitative and quantitative and completed through a questionnaire. The questionnaire was sent to all pupils and teachers in Telakkakatu school. Response rate in this research was good, pupils’ rate was 80,9 % and teachers’ rate was 88,5%. The research was ordered by Telakkakatu school.</p> <p>The main result is that pupils and teachers feel the same way about work in peace. They know that they have some problems with work in peace in their school, and they need new methods and patterns to improve the situation. The results also show that pupils want more discipline and teachers want more time to discuss with the pupils.</p> <p>The methods and questionnaire of this project are reusable in Telakkakatu school and also in other schools in Äänekoski. In the research some new methods are also offered, which can be used to improve the work in peace situation.</p>	
Keywords work in peace, school well-being, interaction, school youth work, school satisfaction and school bullying	

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	
2 KOULUHYVINVOINTI	7
2.1 Työrauha	8
2.2 Vuorovaikutus	10
2.3 Koulukiusaaminen	11
2.4 Koulunuorisotyö	13
3 TYÖRAUHAKYSELY	15
3.1 Kyselyn toteutus	15
3.2 EduZEF	17
4 TELAKKAKADUN KOULUN TYÖRAUHA	18
4.1 Työrauha	18
4.2 Työrauha oppitunneilla	22
4.3 Koulun säännöt	25
4.4 Työrauha-asioihin puuttuminen	27
4.5 Kehittämisideat	28
4.6 Yhteenveto	31
5 KEHITTÄMISIDEAT	32
5.1 Paussi	32
5.2 Tyttötoiminta	33
5.3 Ryhmän vuorovaikutuksen kehittämisen ohjausmalli	34
6 POHDINTA	35
6.1 Yhteisöpedagogi koulussa	36
6.2 Loppuyhteenveto	38
LÄHTEET	39
LIITTEET	41

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön aiheen Telakkakadun koulun työrauhan tutkimisesta saimme ETU-OPO-hankkeen aluekoordinaattori Kirsi Siukoselta, joka toimii myös Telakkakadun koulun opinto-ohjaajana. Työrauhatilanteesta haluttiin selkeää ja konkreettista tietoa, jotta oikeisiin ongelma-kohtiin osattaisiin puuttua. Toteutimme kyselyn koko koululle, opettajille sekä oppilaille, päästäksemme vertailemaan heidän mielipiteitään.

Suoritimme myös sosiaalisen vahvistamisen kehittämisen projektin Telakkakadun koululla. Projektissa suunnittelimme vuorovaikutusta, työilmapiiriä sekä kouluviihtyvyyttä kehittävää toimintaa. Nämä asiat ovat erittäin tärkeitä ja ovat esillä koko yhteiskunnassa muun muassa kouluampumistapausten, sekä MTV3:n 45 minuuttia ohjelman 10.3.2010 ilmestyneen työrauhakyselyn aiheuttaman kohun vuoksi. 45 Minuuttia- ohjelman toimittajat Marja Juonala ja Hanna Ruokangas laativat kyselyn 1200:lle yläkoulun opettajalle, joista 631 vastasi kyselyyn. Kysely sai alkunsa viime syksynä kun sveitsiläisopettajat vierailivat hyviä PISA- tuloksia tarkastelemassa suomalaisessa koulussa. Sveitsiläiset olivat näystä ymmällään, koululaiset eivät tölleet opettajia vaan pelasivat kännyköillään. Kyselyn tulosten perusteella 75 % opettajista kertoi, että järjestyksen ylläpito vie voimia ja resursseja varsinaiselta opetustyöltä, sekä metelöitsijöiden hiljentäminen haittaa muiden oppilaiden oppimista. Yläkoulujen opettajien mielestä työrauhakysymys on suurempi resurssiongelma kuin kuntien säästötoimet. (MTV3.)

Aihe on meille tärkeä siksi, että me haluamme selvittää mitä voimme tulevina yhteisöpedagogeina tehdä kouluissa. Me molemmat haluamme tulevaisuudessa työskennellä koulussa jonka vuoksi koemme työrauha asiat tärkeiksi. Koulun työrauhan sekä yhteisöllisyyden parantaminen ovat suurimpia mahdollisuuksia meille yhteisöpedagoille näyttää osaamistamme. Mietinnän alla on ollut se, millä nimikkeellä me yhteisöpedagogit voisimme kouluissa työskennellä. Me kun emme kuitenkaan ole kouluavustajia emmekä opettajiakaan. Olemmekin opiskelijakavereidemme kanssa eräänlaisia edelläkävijöitä, ketkä yrittävät hahmottaa tulevaisuuden työkuvaan sekä nimikettä. Varmaa on kuitenkin se, että meitä tarvitaan.

Opinnäytetyössämme kartoitimme Telakkakadun koulun työrauhatilannetta, niin oppilaiden kuin opettajienkin osalta. Halusimme selvittää tutkimuksessamme kuinka oppilaiden ja opettajien näkemykset työrauhasta eroavat, kokevatko oppilaat ja opettajat saavansa riittävän työrauhan työnteolleen ja kuinka työrauhakysymyksiin puututaan.

Erilaisten mallien tuottaminen, testaaminen ja käyttöön ottaminen on tärkeä osa yhteisöpedagogien mahdollisuuksista kouluissa, joten haluamme vastausten perusteella antaa koululle myös ideoita ja keinoja joilla he voisivat kehittää työrauhaansa.

2 KOULUHYVINVOINTI

Hyvinvointi käsite sisältää ihmisen sosiaalisen, henkisen ja fyysisen hyvinvoinnin kokonaisuuden. Ihmisen hyvinvoinnin huomaa henkilön onnellisuudesta, elämään tyytyväisyydestä ja positiivisesta mielialasta. Hyvinvoinnin edellytyksenä on sellainen toimintakyky, että yksio pystyy osallistumaan yhteisöllisiin ja häntä kiinnostaviin aktiviteetteihin, sekä pitää yllä sosiaalisia suhteita koko elämänkaaren ajan. (Lappalainen, Kuittinen & Meriläinen (toim.) 2008, 8.)

Koulu on laajin instituutio lapsen ja nuoren elämässä, koska se vaikuttaa ihmiseen jopa 10- vuoden ajan. Sen pitkäkestoisen vaikuttamisen vuoksi kouluhyvinvointi on oppilaan kannalta tärkeää. Kouluhyvinvointia voidaan tarkastella esimerkiksi mittaamalla koulukiusaamista, kaverisuhteita, tyytyväisyyttä elämään, päihteiden käyttöä sekä vapaa-ajan käyttöä määrällisesti. Kouluhyvinvoinnin vastakohtana on koulupahoinvointi joka aiheuttaa yhteisöön häpeää, pelkoa, syyllisyyttä sekä epäluottamusta. (Tuija Ukskoski-Ahonen 2010.)

Kouluhyvinvointiin kuuluu tiiviisti myös kouluviihtyvyys ja työrauha. Kouluviihtyvyys on hyvin monimuotoinen käsite jonka määrittely on hankalaa, tämän vuoksi sitä lähestytään usein muiden käsitteiden kautta. Kouluviihtyvyydellä tarkoitetaan yleisesti oppilaiden viihtyvyyttä ja kouluelämän laatua (Talaslampi & Tiensuu 2006, 7).

Saloviidan mukaan työrauha toteutuu silloin, kun koulussa on turvallista ja viihtyisää, ja jossa oppiminen, opettaminen ja kasvaminen ovat mahdollisia arvostavassa ja kunnioittavassa ilmapiirissä. Parhaassa mahdollisessa tapauksessa säännöt ovat kaikille selkeitä, yhdessä opeteltuja ja niiden rikkomisesta seuraa välittömiä, johdonmukaisia ja ennakoitavissa olevia seuraamuksia. (Saloviita 2009, 93.)

Kuten edellä mainitussa Saloviidan työrauhan määritelmästä voi huomata, työrauha ja kouluviihtyvyys kulkevat käsi kädessä. Koulu, joka on viihtyisä nähdään myös kouluna jossa on turvallista opiskella, sekä oppia. Koulu on lasten ja nuorten työpaikka, jossa heillä on tärkeä työtehtävä: oppia. Oppia niin kouluaineiden sisältöjä kuin

elämäntaitojakin. Jotta oppiminen onnistuisi parhaalla mahdollisella tavalla on sille suotava oikeat puitteet, hyvä työrauha sekä viihtyisä tunnelma.

Kouluviihtyvyyteen kuuluu monta eri tekijää: oppilas itse, koulutoverit, opettaja, koulumatka, koti, koulutilat ja ympäristö, siis kaikki jotka ympäröivät oppilasta koulussa (Talaslampi & ym. 2006, 7; Ahtola & Kerajärvi 2009, 7). Kuten edellä mainitaan on yksi keskeisimmistä kouluviihtyvyyteen vaikuttavista tekijöistä opettaja ja hänen persoonansa. Opettajan epäsuoran vaikutustavan eli hänen antamien kiitosten, rohkaisujen sekä kannustusten on todettu parantavan kouluviihtyvyyttä. Kun taas opettajan liian rajoittavalla vaikutustavalla on todettu olevan päinvastaisia vaikutuksia kouluviihtyvyyteen. (Talaslampi & ym. 2006, 7.)

Kouluviihtyvyys on muuttuva ilmiö, johon voidaan vaikuttaa. Vaikuttavia asioita ovat esimerkiksi mielekkyys koulua kohtaan sekä oppilaan asenne. Oppilaan motivoituneessa koulutyöhön hän asettaa itselleen tavoitteita ja kokee opiskelun mielekkäämpänä, jolloin hänen asenteensa koulua kohtaan paranee. Tämän vuoksi on tärkeää saada oppilas kokemaan opetus ja koulunkäynti hyödyllisenä ja tarpeellisenä, jos oppilas ei näin koe, hän ei myöskään viihdy koulussa. (emt., 7.)

Kouluviihtyvyyden kannalta tärkeää on koko koulun yhteisten pelisääntöjen tekeminen, niiden tiedostaminen sekä niiden tasapuolinen noudattaminen, niin opettajien kuin oppilaidenkin keskuudessa. Viihtyisässä koulussa on kaikilla hyvä olla.

2.1 Työrauha

Saloviidan mukaan oppilaat ovat aina käyttäytyneet koulussa enemmän tai vähemmän huonosti. Yhtä ainoata syytä käytösongelmiin ei ole, vaan käyttäytymisongelmat kertovat paljon erilaisia asioita. Yksi selitys näihin ongelmiin on yhteiskunnan muuttuminen, vaikka tähän koulu ei voi suoraan vaikuttaa. Auktoriteettiaseman heikentyminen on muuttanut opettajan asemaa luokahuoneissa, sillä oppilaista on tullut entistä tasa-arvoisempia aikuisten kanssa. (Saloviita 2007, 33.)

Monet työrauhahäiriöt johtuvat puutteellisesta opetuksesta, jolloin hyvä opetus on käyttäytymisongelmien ehkäisemisen avaintekijä. Hyvällä opetuksella pystytään myös korjaamaan jo syntyneitä haittoja. Hyvään opetukseen kuuluu vaatimustason sovittaminen oppilaiden edellytyksiin ja sopivan etenemisvauhdin ylläpitäminen. Opettajan pitäisi saada kaikki oppilaat osallistumaan toimintaan sen sijaan, että keskittyisi vain opettamaan parhaiten motivoituneita. (emt., 42.)

Opetushallitus on laatinut katsauksen Helmikuussa 2009 jossa tarkastellaan suomalaisten peruskoulujen työrauhaa kansainvälisten tutkimusten pohjalta. He tarkastelivat käsitettä työrauha. Opettajan näkökulmasta tärkeää on opettamis- tai työskentelyrauha ja oppilaiden kannalta taas olennaista on oppimis- tai oleskelurauha. (Holopainen & Järvinen & Kuusela & Packalen 2009, 5-9.) Käsitteenä työrauhaa pidetään myönteisempänä sekä oppilaskeskeisempänä kuin käsitettä kuri.

Opettajat sekä oppilaat ovat molemmat vastuussa työrauhasta. Varsinkin oppilaiden täytyisi ymmärtää miksi on tärkeää sitoutua ylläpitämään työrauhaa. Keinoja vaikuttaa työrauhaan on monia ja niiden valintaan vaikuttaa se, mistä työrauhahäiriöt ajatellaan johtuvan. (emt., 50.) Työrauha edellyttää kaikilta yhteisten pelisääntöjen noudattamista.

Opettajat puhuvat hyvästä työskentelystä silloin, kun luokassa on ollut oppitunnilla aivan hiljaista. Tällöin voi kuitenkin sanoa opettajan ajattelevan vain yleistä rauhallisuutta luokassa. Varsinainen työrauha sisältää myös sanan työ, eli pitää myös miettiä onnistuuko oppilaiden työskentely, jos luokassa on aivan hiljaista. Kuitenkaan monien oppilaiden mielestä hiljaisuus ei suinkaan tarkoita automaattisesti sitä, että työskentely olisi laadukasta. (Helamaa 2008, 34.)

Hiljaisuus luokassa ei automaattisesti tarkoita hyvää työrauhaa. Ulospäin saattaa näyttää hyvältä, jos luokassa kaikki istuvat omilla paikoillaan ja ovat hiljaa. Tämä voi kuitenkin johtua jostain aivan muusta kuin keskittyneestä työskentelystä. Hiljaisuus voi olla seurausta opettajan ankaruudesta johtuvasta oppilaiden pelkoreaktiosta tai fyysisestä väsymyksestä. Koululle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ajatellen tällainen tilanne ei ole hyvä. Jos opettaja hiljentää luokkansa ainoastaan huutamalla

ja uhkailemalla ei hän koskaan saa luotua luokkaansa työrauhaa vaan ainoastaan pelokkaan vaikenemisen. (Saloviita 2007, 19–21.)

Työrauha voidaan nähdä enemmän onnistuneen toiminnan tuloksena eikä vain keino. Jos opettaja koko ajan käskee oppilaita olemaan hiljaa, vaikuttaa se helposti oppilaiden motivaation ja työskentely tuntuu tylsältä. Oppilaiden mielestä tunnilla jutteleminen kaverin kanssa tuo luokkaan heidän arvostamansa rennon ilmapiirin. (Helamaa 2008, 35.)

2.2 Vuorovaikutus

Vuorovaikutustaidoilla tarkoitetaan toisten tunteiden hyväksymistä, keskustelun aloittamista, aktiivista kuuntelua, toisen ihmisen ymmärtämistä sekä myötäelämistä (Talaslampi & ym. 2006, 25). Kaikissa kulttuureissa on omat sääntönsä ja ne määrittävät ihmisen käyttäytymistä. Aina tulee olemaan niitä ketkä vastustavat sääntöjä ja sitä kautta säännöt tulevat uudistumaan. Vuorovaikutusta ei voida silti ainoastaan ohjata tällaisten muotojen avulla. Vuorovaikutuksen tulee olla joustavaa sekä tavoitteiden mukaisesti elävää. (Raina & Haapaniemi 2007, 95.)

Hyvässä vuorovaikutustilanteessa yhdistyy sanalliset ja sanattomat viestit samalla osoittamalla kunnioitusta toista ihmistä ja asiaa kohtaan (Kaukkila & Lehtonen 2007, 31). Koulussa pitäisi kehittää vuorovaikutustaitoja, niin oppilaiden kuin opettajienkin keskuudessa. Eräs oppilas kommentoi hyvin kysymykseen kuinka työrauhaa voitaisiin parantaa;

”...oha se huomattu et jos opettaja on mukava niin sitten on myös oppilaatkin eli sitä saa mitä tilaa”.

Oppilaiden olisi hyvä muistaa, että sama pätee myös toisinpäin. Kaikkien koulussa työskentelevien sekä opiskelevien pitäisi ottaa muut huomioon ja kunnioittaa toista. Hyviin vuorovaikutustaitoihin kuuluu myös hyvät käytöstavat. Kyselyssä tulikin useasti esille se, että oppilaiden olisi syytä kiinnittää niihin enemmän huomiota. Monilla tämä on kiinni asenteesta, eikä niinkään vuorovaikutustaitojen heikkoudesta. Tarpeet ja tavoitteet vaikuttavat ihmisten sosiaaliseen vuorovaikutukseen jota säätelee minä

minäkäsitys ja muihin ihmisiin liittyvät odotukset (Talaslampi & ym. 2006, 24). Odotuksemme toisista ihmisistä saattavat olla aivan muuta kuin todellisuus.

Ihminen haluaa monipuolista ja haastavaa toimintaa sekä kokemuksia jonka vuoksi pyrkii päivittäin vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa. Sosiaalisten taitojen ansiosta pystymme ratkaisemaan vuorovaikutustilanteissa eteen tulleita ristiriitoja. Lapsen hyvä itsetunto ja sosiaaliset taidot vaikuttavat siihen, että pidetäänkö hänestä ja onko hänellä ystäviä. Nämä taidot myös ohjaavat lasta hyvään vuorovaikutukseen toisten lasten kanssa. (Talaslampi & ym. 2006, 24.)

Yhteisöissä, joissa halutaan kehittää yhteistoimintaa sekä vuorovaikutusta olisi hyvä aloittaa kokeilemalla yksinkertaista vuorovaikutussopimusta. Sopimus voidaan tehdä koko yhteisön kesken tai pienempien ryhmien sisällä. Sopimukset eivät ole sääntöjä vaan ne ovat yhteisen keskustelun aikana tulleita ajatuksia siitä, miten kyseisessä ryhmässä halutaan vuorovaikutuksen toimivan. Jokaisella meistä on jonkinlainen käsitys millainen on hyvä vuorovaikutus ja useasti oletamme muiden olevan samaa mieltä. (em. 2007, 98–99.) Kyseinen keskustelu on mielestämme hyvin tärkeä monelta osin. Keskustelussa täytyy muistaa kuulla kaikkien mielipiteet, sillä omien tunteiden ja mielipiteiden kertomien ei kaikille ole yhtä helppoa. Ennen tämän kaltaisia keskusteluja on tietysti opittava itse tunnistamaan omia tunteitaan sekä omia käyttäytymismallejaan.

2.3 Koulukiusaaminen

Kuinka huomata kiusaaminen? Milloin puuttua siihen? Nämä ovat asioita joiden kanssa painivat niin opettajat, nuorisotyöntekijät, ohjaajat, kuin muutkin nuorten ja lasten kanssa työskentelevät. Kiusaamista on hankala erottaa leikkisästä painista tai omanlaatuisesta huulenheitosta. Kuitenkin, kiusaamiseen puuttumisesta ja sen ehkäisystä määrätään useammassakin kouluun liittyvässä laissa kuten perusopetuslaissa ja YK:n ihmisoikeuksien julistuksessa.

Perusopetuslain 29 §:ssä määrätään jokaisen opetukseen osallistuvan oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Pykälässä määrätään, että opetuksen järjestäjän on laadittava opetussuunnitelman yhteydessä suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä toimeenpanna suunnitelma ja valvoa sen noudattamista ja toteutumista. (FINLEX)

Christina Salmivallin Koulukiusaamiseen puuttuminen kirjan mukaan kiusaamisessa on kyse oppilaiden välisestä tai yhden tai useamman opettajan ja oppilaan välisestä toiminnasta, jossa aiheutetaan yhdelle ja samalla henkilölle toistuvasti pahaa mieltä. Koulukiusaamisen toistuvuus vaikuttaakin kouluhyvinvointiin suuressa määrin. (Salmivalli 2003, 11.) Kiusattu tuntee olonsa epämurkavaksi ja turvattomaksi koulussa, jonka vuoksi sinne ei haluta, eikä koeta enää turvalliseksi mennä. Kouluhaluttomuuden johdosta myös oppiminen voi koitua vaikeaksi tehtäväksi.

Samassa kirjassa kuvataan koulukiusaamista systemaattiseksi sekä epätasaväkiseksi toiminnaksi, jossa kiusaaja on jollain lailla kiusattua vahvempi (emt., 11). Kiusaamiseen yhdistetään myös tarkoituksellisuus kuten Päivi Hamarus (2008, 12) kertoo kirjassaan Koulukiusaaminen: huomaa, puutu, ehkäise: kukaan ei kiusaa tiedostamattaan.

Kiusatuksi tulee yleensä ihminen joka on jollakin tavalla muiden mielestä erilainen. Erilaisuus voi johtua esimerkiksi fyysisistä tai henkisistä ominaisuuksista, tai sosiaalisista suhteista (Hamarus 2008, 12). Näin ollen esimerkiksi oppilas joka saa hyviä tuloksia koulussa, voidaan kokea erilaiseksi ja näin saadaan syy hänen kiusaamiensa. Tämä voi johtaa siihen, että kyseinen ”hyvä oppilas” ei halua enää menestyä koulussa, vaan välttääkseen kiusaamista huonontaa tuloksiaan.

Kiusaaminen voi kohdistua oppilaan lisäksi myös opettajiin. Tästä opettajien työjakamiseen suuresti vaikuttavasta asiasta on alettu puhua vasta viime aikoina. Opettajien kiusaamista on esimerkiksi opettajan tavaroiden vieminen sekä niiden piilottaminen ja rikkominen. Opettajat voivat myös joutua puhelinhäirinnän, nimettömien kirjoitusten ja internet kiusaamisen kohteeksi. (Hamarus 2008, 36.) Tällaiset opettajaan kohdistuvat kiusaamistilanteet voivat kärjistyessään johtaa myös fyysisen väkivallan

uhkaan. Opettajaan kohdistuva väkivalta alkaa usein siitä, kun opettaja puuttuu oppilaiden välisiin konflikteihin tai komentaa jo ennestään kiihtyneitä oppilaita (Saloviita 2007, 176; Hamarus 2008, 36). Onneksi väkivaltaiset kriisitilanteet kouluissa ovat kuitenkin harvinaisia, eivätkä kaikki opettajat joudu kohtaamaan niitä koskaan (Saloviita 2007, 175).

Hamarus kertoo sosiaalisten suhteiden olevan tiiviisti sidoksissa koulukiusaamiseen. Kiusaaminen on staattinen ilmiö, jonka olemassa oloa ei voida ennakoita tai kieltää. Se miten yhteisö suhtautuu koulukiusaamiseen ja sen ennaltaehkäisemiseen on oleellisempaa, kuin se onko kiusaamista vai ei. (Hamarus 2008, 81.) Salmivalli puolestaan ajattelee, että luokkahengen tai ilmapiirin parantaminen ei riitä lopettamaan tai ehkäisemään kiusaamista, vaan kiusaamisen vähentäminen vaatii todella paneutumista kiusaamisen käsittelyyn oppilaiden kanssa (Salmivalli 2003, 54).

2.4 Koulunuorisotyö

Se, että nuorisotyötä tehdään kouluissa on todella tärkeää. Koulu ei enää ole vain pelkkä paikka oppia kouluaineita, vaan koululla on tietty vastuu lapsen kasvatuksesta. Koulu tarvitsee lisää aikuisia, muitakin kuin vain opettajia, näin voidaan paremmin puuttua ja ehkäistä nuorten ongelmia. Työrauhaankin pystytään vaikuttamaan parantavasti, kun koululla liikkuu enemmän aikuisia, joista nuoret voivat ottaa mallia ja kysyä apua elämän eri tilanteissa.

Koulun kerhotoiminta on perinteinen esimerkki alueesta, jossa koulun ja nuorisotyön tehtävät ovat lähellä toisiaan. Ohjatut pienryhmätoiminnot yhteisen harrastuksen parissa on sekä yksin perinteinen toimintatapa nuorisotyössä että koulun kerhotoiminnan muoto. Määrärahat ja toimintakulttuurien muutokset ovat vaikuttaneet siihen, että yhteistyön määrään kerhotoiminnan järjestämiseksi. (Sarha 2005, 23-24)

Yksi koulussa tapahtuvan nuorisotyön keskeisimpiä tavoitteita on oppilaiden osallistaminen. On tärkeää, että nuori saa äänensä kuuluviin omista toiminta- ja palveluympäristöissään, varsinkin koulussa. Koulunuorisotyössä on tärkeää myös nuorten

sosiaalinen vahvistaminen, jolla tarkoitetaan lapsen tai nuoren oman elämän hallinnan vahvistamista ja siinä tarvittavien rajojen oppimista sekä oman paikan löytämistä yhteiskunnassa. Koulun nuorisotyöntekijä pystyy yhteisöllisyyttä vahvistavilla työta-voilla lisäämään oppilaiden toistensa tuntemusta, kehittämään ryhmän ongelmanratkaisutaitoja, itseluottamusta sekä me-henkeä. (emt. 2005, 24- 26).

Erilaiset kulttuurit koulussa sekä nuorisotyössä saattavat vaikeuttaa yhteisien ratkaisujen löytämistä silloin, jos nuorisotyöntekijä vain vierailee koulussa. Kun taas nuorisotyöntekijä toimii kouluntyöntekijänä, on hänen helpompi omaksua koulun toimintatavat ja tavan tarkastella oppilaita, sekä helpottaa yhteistyötä ja toimintaa koulussa. (emt. 2005, 37).

Merja Kylmäkoski kertoo kirjassa Nuorisotyötä on tehtävä, että perinteisesti nuorisotiloja on pyritty sijoittamaan koulujen läheisyyteen vaikka yksi vaihtoehto olisikin sijoittaa ne koulun tiloihin. Nuorisotilojen sijoittaminen kouluihin jakaa kuitenkin mielipiteitä, sillä kaikki nuoret eivät välttämättä halua viettää vapaa-aikaansa koulun tiloissa. Kouluissa on tarvetta nuorisotyöhön, koulujen tilojen käyttöön liittyvistä vaikeuksista huolimatta. (Hoikkala 2008, 402.)

Koulu, niin kuin muutkin organisaatiot ja yhteisöt omaavat tietynlaiset kulttuurin. Koulussa kulttuurilla tarkoitetaan koulun ja työyhteisön jakamia arvoja, myyttejä, käsityksiä, uskomuksia, odotuksia, normeja, rooleja ja rituaaleja. Ne säätelevät usein tiedostamattomalla tavalla koulun arkea ja toimintaa. Koulukulttuuri välittyy sukupolvelta toiselle, tämän avulla koulu sosiaalistaa uudet oppilaat juuri sen koulun arvoihin ja perinteisiin. (Kohonen & Leppilampi 1994, 61.) Vaikka koulu pitäisikin uudistaa, on silti tärkeää, että myös vanhaa säilytetään. Tällaisten vanhojen perinteiden ja rituaalien vaaliminen lisää koulun yhteisöllisyyttä.

Yhteisöllisyyttä koulussa kehittää voi myös yhteisöpedagogi. Kouluissa on omat rakenteelliset rajansa kuten aika, opetussuunnitelma ja lukujärjestys, jotka säätelevät myös yhteisöpedagogien toimintaa. Moniammatillisuus on vakiintunut käytäntö kouluissa ja koulupäivän rakenteen muuttamisesta on ollut kokeiluja ja puhetta. Kuiva-kangas pohtiikin mitä annettavaa yhteisöpedagogeilla on kouluun ja miten yhteisöpe-

dagogit voisivat vastata yhteisöllisyyden ja moniammatillisuuden rakentamisesta. (Kuivakangas 2009, 91–92.)

3 TYÖRAUHAKYSELY

Kysymykset hyvästä ja pahasta, oikeasta ja väärästä ovat etiikan peruskysymyksiä. Näitä kysymyksiä tutkijan on pohdittava, jotta tutkimuksen teossa toteutetaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkittaessa olisi hyvä noudattaa rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta sekä tarkkuutta tutkimustyössä ja tutkijan on otettava huomioon muiden tutkijoiden työt ja saavutukset ja kunnioitettava niitä omassa tutkimuksessaan. Myös kaikkien tutkimusryhmään kuuluvien on hyvä tietää oma asemansa, oikeutensa, vastuunsa ja velvollisuutensa sekä osuutensa ryhmässä. (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2008, 25.)

Tutkimusetiikka tulee esiin myös aiheen valinnassa, sillä usein suureksi ongelmaksi koetaan kysymys siitä, että tulisiko valita vai välttää muodinmukaisia aiheita. Tärkeää olisi ottaa huomioon aiheen yhteiskunnallinen merkittävyys. (Hirsjärvi & ym. 2008, 25.) Mielestämme työrauhakyselyn toteuttaminen oli hyvä valinta aiheeksemme, koska nuorten hyvinvointi ja koulumaailma ovat erittäin merkittävässä osassa yhteiskunnassamme. Aihe oli sopivan haastava kokonaisuus opinnäytetyöksi.

3.1 Kyselyn toteutus

Opinnäytetyömme tutkimus on kvalitatiivinen sekä kvantitatiivinen, jonka toteutimme sähköisellä kyselylomakkeella käyttämällä eduZEF - ohjelmaa, joka on ZEF Arviointikoneen™ laajennus. Äänekoskella on siirrytty käyttämään kyseistä ohjelmaa vuoden 2010 alussa. Kävimme tammikuussa parin tunnin mittaisessa koulutuksessa opettelemassa kuinka kyseistä ohjelmaa käytetään. Tämän jälkeen harjoittelimme ohjelman käyttöä ja suunnittelimme kysymyksiä etsien taustatietoa työrauhasta. Kysymyksiin

meillä oli osittain valmis pohja jonka olimme saaneet opinto-ohjaajalta. Käytimme kyselyssämme avoimia kysymyksiä, monivalinta, jana sekä nelikenttä-vastausvaihtoehtoja.

Teimme aluksi vain yhden version kyselystä, mutta lopuksi jaoimme sen kahtia muutamalla muutamaa kysymystä. Näin saatiin opettajille ja oppilaille omat kyselyt. Teimme myös yhden kyselyn erikseen koskien luokkatyörauhaa. Tätä versiota käytimme, kun teimme Ryhmän vuorovaikutuksen kehittämisen- intensiivipäivää yhdelle kahdeksasluokalle. Samalla saimme testattua kyselyämme, näimme kuinka kauan luokalla kesti vastata ja millaisia ongelmia vastaustilanteessa saattoi tulla. Opettajien kyselylomake testattiin Telakkakadunkoulun rehtorilla ja opinto-ohjaajalla, muutamalla Humanistisen Ammattikorkeakoulun lehtorilla sekä eduZEF- kouluttajalla.

Lähetimme opettajille (26 kpl) kutsun sähköpostitse helmikuun lopulla, mutta oppilaille teimme kutsukortit. Opettajilla oli aluksi viikko aikaa vastata, jonka jälkeen lähetimme muistutusviestit heille ketkä eivät olleet vielä vastanneet. Loppujen lopuksi saimme 23/26 vastausta ja olimmekin tyytyväisiä vastausprosenttiimme, joka oli 88,46% . Oppilaille toteutimme kyselyn niin, että he viikon aikana kävivät luokka kerhallaan ATK- luokassa vastaamassa kysymyksiin. Olimme itse paikalle jokaisen luokan vastatessa, kerroimme ohjeet ja jaoimme tunnukset sekä salasanat. Aikaa kyselyn täyttämiseen meni noin 20 minuuttia.

Tutkimuseettisiin perusteisiin kuuluu, että tutkimukseen osallistuvilla taataan mahdollisuus säilyä anonyymeina valmiissa tutkimuksessa (Mäkinen 2006, 114). Tämä näkyy tutkimuksessamme siten, että oppilaat vastasivat jokainen omilla eduZEF- ohjelmasta saaduilla salasanoilla, jolloin me emme itsekään saaneet tietää vastaajien henkilöllisyyttä. Kyselyssä kysyttiin ainoastaan vastaajan sukupuoli ja luokka.

Lupaus säilyä anonyymeina lisää tutkimukseen osallistuvien rohkeutta vastata kysymyksiin suoraan ja rehellisesti (Mäkinen 2006, 114). Monet varmasti uskaltautuivat kertomaan rohkeammin omista mielipiteistään, kun he tiesivät etukäteen, ettei heitä voida tunnistaa.

Oppilailta saimme vastauksia yhteensä 195/241, jolloin vastausprosentiksi tuli 80,9%. Lähes joka luokalta puuttui muutama oppilas, kun heillä oli mahdollisuus vastata kyselyyn. Päätimme, että emme enää lähde erikseen etsimään yksittäisiä oppilaita tekemään kyselyä. Vastausprosentti oli hyvä. Kaikki aineisto oli meillä kasassa maanantaina 15.3.2010, jonka jälkeen aloimme teemoittelemaan ja analysoimaan vastauksia.

3.2 EduZEF

ZEF Arviointikone® on internetpalvelu, joten kenenkään ei tarvitse ladata tietokoneilleen erillisiä ohjelmia. Tämä helpottaa myös sitä, että ohjelmaa voidaan käyttää missä ja milloin vain. Kyseinen eduZEF- ohjelma sisältää valmiin konseptin sekä arviointipohjat erilaisiin arviointeihin ja se on sovellettu juuri koulutuslaitosten tarpeisiin. EduZEF- ohjelmassa on mahdollista kutsua vastaajat joko sähköpostitse, tunnuksin ja salasanojin varustetuilla kutsukorteilla tai nettisivuilla julkaistulla linkillä. (Edu-ZEF)

EduZEF ohjelma on mielestämme helppokäyttöinen ja nopea. Ohjelman positiivisia puolia on sen taulukoiden laatimistapa joka laatii taulukot kaikista valituista kyselyn osista. Tämä helpottaa kyselyn analysoimista. Negatiivista taulukoiden laatimistavassa on niiden yksipuolisuus. Ohjelma näyttää pelkästään tulosten keskiarvon. Kaiken kaikkiaan ohjelma on erinomainen käytettäväksi esimerkiksi kouluissa erilaisiin arviointeihin.

4 TELAKKAKADUN KOULUN TYÖRAUHA

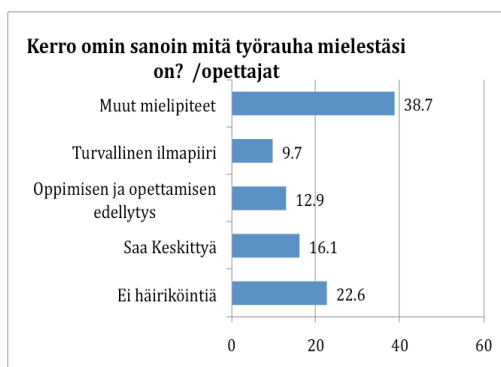
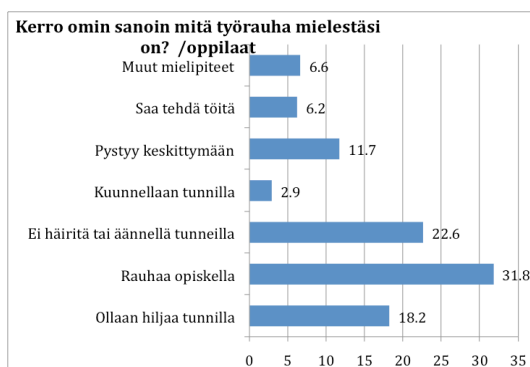
Tutkimuksellamme oli tarkoitus tehdä alkukartoitus Telakkakadun koulun työrauhatilanteesta. Tarkoituksena on selvittää onko opettajien ja oppilaiden työrauhaa koskevissa mielipiteissä eroja. Tuloksien perusteella voidaan puuttua ongelmakohtiin ja kehittää yleistä työrauhaa.

Kysely on jaettu viiteen aihealueeseen, jokaisen pääotsikon alta löytyy kysymykset sekä vastaukset. Vastauksia esitellään EduZEF ohjelman muodostamilla taulukoilla sekä avointen kysymyksien vastauksista muodostetuilla taulukoilla. Mukaan on liitetty myös suoria lainauksia opettajien ja oppilaiden vastauksista

4.1 Työrauha

Kysymys 1. Kerro omin sanoin mitä työrauha mielestäsi on?

Oppilaiden vastauksissa eniten esille tuli työrauhan olevan rauhaa opiskella (32 %) ja sitä, että tunnilla ei häiritä toisia ylimääräisillä ääntelyillä tai riehumisella (23 %). Opettajien mielestä työrauha on sitä, että ei häiriköidä tunnilla (22 %) ja, että saa keskittyä (16 %).

Oppilaiden ja opettajien vastaukset olivat melko samankaltaisia, vaikkakin eri sanoilla ilmaistuna. Lähes kaikki ymmärsivät työrauhan perusidean, vaikka sitä ei aina muistakaan toteuttaa.

“ Työrauha kuuluu sekä oppilaalle että opettajalle. Työrauha on mielestäni sitä, että opettaja voi keskittää kaiken huomionsa opetettavaan asiaan ja luokassa olevilla oppilailla on mahdollista seurata ja osallistua opetukseen ilman häiritseviä ääniä tai sitä että opetus keskeytyy ulkopuolisten syiden vuoksi.” – Opettaja

“Saa tehdä rauhassa tunnilla annettuja tehtäviä, ja luokan äänen voimakkuus pysyy hiljaisena. Kukaan ei kiusaa toisia ja kaikki otetaan huomioon.” – Oppilas

Kysymys 2. Työrauha vaikuttaa mielestäni eniten seuraaviin asioihin?

Kysymyksessä “työrauha vaikuttaa mielestäni eniten seuraaviin asioihin” oppilaiden piti valita annetuista vaihtoehdoista kaksi heille tärkeintä ja opettajien piti valikoida vain yksi, sillä oppilailla oli yksi vastausvaihtoehto enemmän valittavana. Oppilaat valitsivat työrauhan vaikuttavan eniten keskittymiseen, toisena oppimiseen sekä kolmantena kouluviihtyvyyteen. Kun taas opettajat olivat vastanneet sen vaikuttavan eniten oppimiseen, toisena kouluviihtyvyyteen ja vasta kolmantena oli keskittyminen.

Kysymys 3. Kuinka työrauhan puute vaikuttaa?

Sekä oppilaat ja opettajat olivat yhtä mieltä siitä, että työrauhan puute vaikuttaa opettajien mielialaan ja käytökseen huonotuulisuutena, hermostuneisuutena, ärsyyntymisenä sekä stressinä. He olivat yhtä mieltä myös työrauhan puutteen vaikuttavan opetuksen laatuun sekä tuntisuunnitelmiin heikentävästi. Noin 17 % oppilaista oli sitä mieltä, että näissä tilanteissa opettajat usein korottavat ääntään sekä huutavat. Opettajien vastauksista 40 % sisälsivät erilaisia yksilöllisiä vastauksia joiden teemoittelu oli hankalaa.

”ne hermostuvat ja sitten täytyy tehdä vaan tehtäviä kirjasta tai jotain tylsää.” – Oppilas

”Opettaja korottaa helposti turhaa ääntään ja taaas melutaso nousee. Lisäksi opettajan ajatus opetettavasta asiasta harhautuu ja hän saattaa joutua muuttamaan suunnitelmiaan kesken opetuksen. Opettaja myös ärsyyntyy työrauhan puutteesta. Jos opettaja tietää jo etukäteen tunnilla olevan työrauhan kanssa ongelmia se vaikuttaa jo tunnin valmistelussa ja monet ”mukavat” työtävät joutuu jättämään pois koska ne eivät yksinkertaisesti johda ryhmän kanssa mihinkään muuhun kuin kaaokseen.” – Opettaja

”opettajat saattaa olla kärtyisiä jos edellisessä luokassa on ollut huono työrauha niin se kärtyisyys saattaa osoittua seuraavallekin luokalle” – Oppilas

Työrauhan puute vaikuttaa oppilaisiin, niin opettajien kuin oppilaidenkin mielestä eniten levottomuutena sekä villiintymisenä. Toinen selkeä yhteinen mielipide oli keskittymisen mahdottomuus työrauhan ollessa heikko. Mielestämme erikoista tuloksissa oli oppilaiden ja opettajien eriävä näkökulma oppimisesta. Oppilaiden mielestä työrauhan puute vaikuttaa siihen, että tunneilla ei opita (12 %), kun taas opettajat näkevät saman asian vaikuttavan numeroiden laskemisena (12 %).

” Oppimisedellytykset huonontuvat, kiusaaminen lisääntyy, kouluviihdyvyys kärsii” – Opettaja

” Levottomuus tarttuu herkästi. Oppilaiden on vaikea keskittyä, heikot kärsivät eniten koska he helposti tempautuvat häiriötilanteisiin mukaan kun asia tuntuu heistä vaikealta tai ei muuten vain nappaa. Oppilaiden kielenkäyttö on myös muuttunut aikaisempia vuosia enemmän asiattomaksi näissä tilanteissa. Ei ymmärretä miten aikuiselle ja/tai opettajalle puhutaan.” – Opettaja

"jotkut oppilaat haluavat vain ärsyttää opettajia, ja siinä menee muiden oppilaiden keskittyminen ."- Oppilas

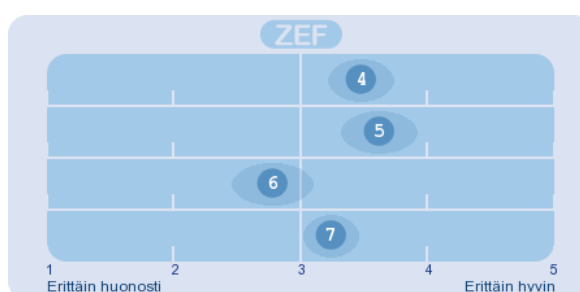
Kysymys 4. Viihdytkö koulussa?

Oppilaiden vastauksissa oli enemmän hajontaa kuin opettajilla. Opettajilla on muutenkin hieman parempi tulos kuin oppilailla. Tulokseen vaikuttaa luultavasti se, että opettajat ovat valinneet itse työnsä opettajina ja voivat halutessaan esimerkiksi vaihtaa työpaikkaa tai vaikuttaa itse työilmapiiriin. Oppilaille koulu on kuitenkin pakollinen. Tuloksien perusteella Telakkakadun koulun oppilaat sekä opettajat viihtyvät koulussa suhteellisen hyvin. Vastausten keskiarvot olivat molemmilla yli kolmen.

Kysymys 5. Toteutuuko seuraava väittämä sinun mielestäsi Telakkakadun koululla?

Seuraavat neljä (4) väittämää koskevat Telakkakadun koulua. Opettajat vastasivat jana-asteikolla yhdestä (1) erittäin huono - viiteen (5) erittäin hyvä, toteutuuko heidän mielestään väittämä Telakkakadun koululla.

4. "Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa ja ottaa vastuuta."
5. "Koulun henkilökunnalla on yhteiset toimintaperiaatteet ja odotukset oppilaiden oppimisen ja käyttäytymisen suhteen."
6. "Pääpaino on työrauhan ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä: hyvän käyttäytymisen ja oppimisen palkitsemisessa, ei rangaistuksissa."
7. "Opettajien pedagogiset taidot herättävät oppilaiden kiinnostuksen ja motivaation hyviin suorituksiin."

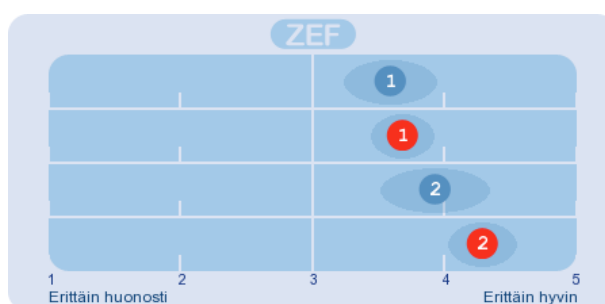

Opettajat kokevat, että Telakkakadun koululla toteutuu huonoiten väittämä ”Pääpaino on työrauhan ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä...” ja parhaiten väittämä joka kuvastaa koulun henkilökunnan yhteisiä toimintaperiaatteita.

4.2 Työrauha oppitunneilla

Kysymys 1. Saatko oppitunneilla työrauhan?

Kysymys 2. Annatko oppitunneilla muille työrauhan?

Yllä olevassa taulukossa opettajien vastaukset esiintyvät punaisena ja oppilaiden sinisenä. Vastaukset ovat annettu jana-asteikolla yhdestä (1) erittäin huono - viiteen (5) erittäin hyvä.

Opettajat sekä oppilaat antavat mielestään paremmin työrauhan kuin kokevat sitä itse saavansa. Kuitenkin oppilaiden vastauksissa työrauhan antamisesta hajonta oli reilusti suurempi kuin opettajilla. Opettajien vastaukset sijoittuvat janalla oppilaiden vastauksia paremmin.

Kysymys 3. Saatko ilmaista mielipiteesi oppitunneilla?

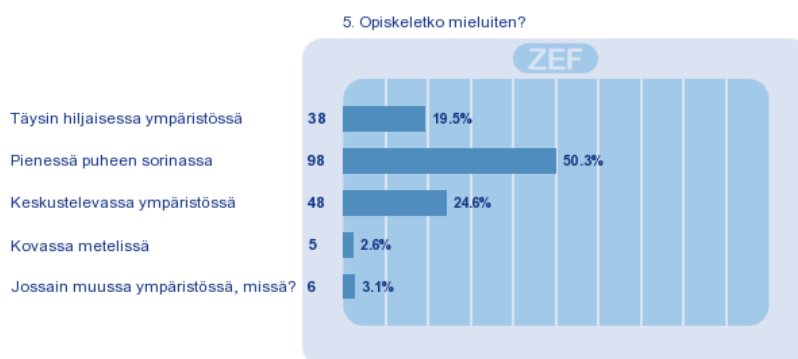
Kysymys 4. Kuunteletko opettajan antamia ohjeita?

Nämä kaksi kysymystä olivat ainoastaan oppilaille, joten niitä ei voida vertailla opettajien vastausten kanssa. Oppilaiden vastaukset sijoittuvat janalla kohtaan hieman alle neljä (4) molemmissa kysymyksissä, vaikka hajontaa oli nähtävissä. Oppilaat kokevat voivansa ilmaista mielipiteensä tunneilla vapaasti ja kertovat kuuntelevansa opettajaa.

Kysymys 5. Opiskeletko mieluiten?

Oppilaille annettiin viisi (5) vastausvaihtoehtoa, joista heidän piti valita mieluisin. 98 oppilasta vastasi opiskelevansa mieluiten pienessä puheen sorinassa, 48 keskusteleavassa ympäristössä, 38 täysin hiljaisessa ympäristössä ja viisi (5) kovassa metelissä. Yksi vastausvaihtoehto oli ”jossain muussa ympäristössä, missä?” johon vastasi kuusi (6) oppilasta ilmoittaen opiskelevansa mieluiten muun muassa musiikkia kuunnellen. Avoimissa vastauksissa ilmeni toive opiskella rennossa ympäristössä.

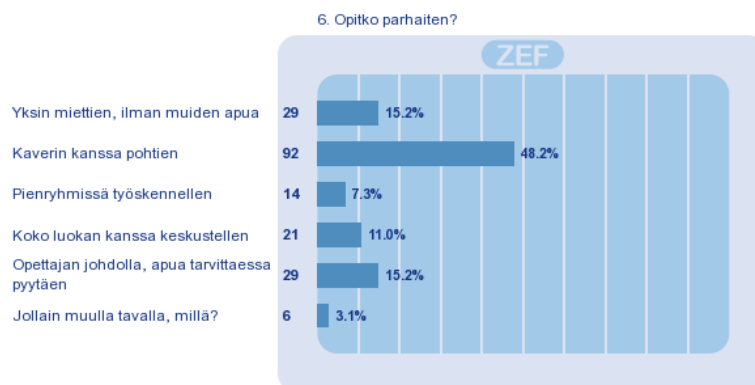
”Sellaisessa ympäristössä jossa meininki ei ole haudanvakavaa muttei kuitenkaan mitään markkinameininkiä”- Oppilas

Kysymys 6. Opitko parhaiten?

Oppilaille annettiin kuusi (6) vastausvaihtoehtoa joista heidän piti valita. Kysymyksessä haluttiin selvittää oppivatko oppilaat parhaiten yksin vai erikokoisissa ryhmissä. 92 oppilasta vastasi oppivansa parhaiten kaverin kanssa pohtien, 29 vastasi yksin miettien, ilman muiden apua sekä opettajan johdolla, apua tarvittaessa pyytäen. Vaihtoehdon ”koko luokan kanssa keskustellen” vastasi 21 oppilasta ja ”pienryhmissä työskentelyn” 14 oppilasta. Kuusi (6) vastasi ”jollain muulla tavalla, millä?”, nämä avoimet vastaukset sisälsivät edellä mainittujen vastausvaihtoehtojen yhdistelmiä.

”välillä yksin, välillä kaverin kanssa pohtien .”- Oppilas

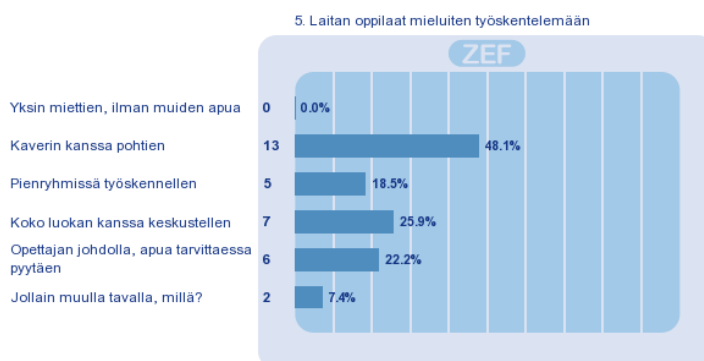

Kysymys 7. Opetatko mieluiten?

Halusimme edellisillä kysymyksillä selvittää mieluisinta tapaa oppia ja siksi koimme tärkeäksi myös kysyä opettajien mielipidettä, kuinka he opettaisivat mieluiten. Yli 90 % opettajista opettaa mieluiten keskustelelevassa ympäristössä, kukaan ei halunnut opettaa pienessä puheen sorinassa tai kovassa metelissä. Alle kymmenen (10) prosenttia opettajista vastasi haluavansa opettaa täysin hiljaisessa ympäristössä.

Kysymys 8. Laitan oppilaat mieluiten työskentelemään

Annoimme opettajille kuusi (6) vastausvaihtoehtoa, joista he saivat valikoida mieluisimman tavan laittaa oppilaat työskentelemään. Puolet opettajista laittaa oppilaat mieluiten pohtimaan kaverin kanssa. Toiseksi eniten vastauksia sai vaihtoehto ”koko luokan kanssa keskustellen” sekä ”opettajan johdolla, apua tarvittaessa pyytäen”. Kukaan ei laittaisi oppilasta työskentelemään yksin, ilman muiden apua ja vain muutama opettaja käyttää mieluiten pienryhmä työskentelyä. Yksi opettaja vastasi käyttävänsä mieluiten kaikkia näitä vaihtoehtoja riippuen opetettavasta aineesta.

Kysymys 9. Millainen käytös häiritsee sinua oppitunnilla?

55 %:a oppilaista sekä 20%:a opettajista häiritse eniten huutaminen, mölyäminen ja ääntely. Toiseksi yleisin vastaus molemmilla oli yleinen häiriköinti tunnilla (luokassa vaeltelu, paukuttelu, häsläys, tömistely). 15 %:a opettajista mainitsi opetuksen häirinnän häiritsevän. 6 %:a oppilaista häiritsee se, kun toiset oppilaat häiritsevät tahallaan opettajaa. 4 % oppilaista vastasi opettajan häiritsevän tuntia.

”Kuuluva puhe vieruskaverin kanssa tai luokan yli tapahtuva huutelu. Kuuluva jalan naputus tai pöytään sormilla rummuttaminen. Toki myös se, jos huomaa oppilaan olevan täysin muissa maailmoissa, esim. katselevan ulos tai selvästi muuten ajatukset muualla.” – Opettaja

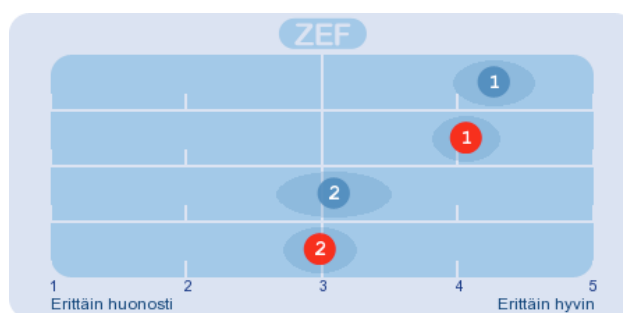
”Jatkuva hölöttäminen, opettajan aiheen johdattelu muille raiteille, opettajan pienistä virheistä vinkuminen, vastaanväittäminen asiasta kuin asiasta” - Oppilas

”semmoinen jos joku jatkaa puhumista vaikka opettaja kieltää ja jos opettaja on liian löysä ,eikä anna merkintöjä oppilaille vaikka he olisivat häirinneet koko tunnin. ” - Oppilas

4.3 Koulun säännöt

Kysymys 1. Tiedätkö koulumme säännöt?/Tietävätkö oppilaat koulumme säännöt?

Kysymys 2. Kunnioittavatko koulumme oppilaat mielestäsi koulumme sääntöjä?

Opettajien vastaukset esiintyvät punaisena ja oppilaiden sinisenä. Vastaukset ovat annettu jana-asteikolla yhdestä (1) erittäin huono - viiteen (5) erittäin hyvä.

Opettajat ja oppilaat vastasivat tietävänsä koulun säännöt hyvin (noin arvosana 4), mutta uskovat oppilaiden kunnioittavan niitä heikosti (noin arvosana 3).

Kysymys 3. Noudattaako koulumme oppilaat mielestäsi seuraavia sääntöä?

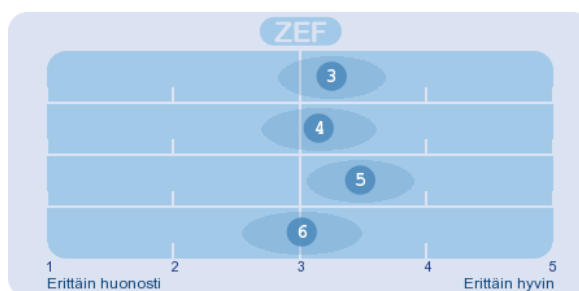
Seuraavat neljä (4) kysymystä koskevat koulun sääntöjä. Oppilaat vastasivat jana-asteikolla yhdestä (1) erittäin huono - viiteen (5) erittäin hyvä, noudattavatko heidän mielestään oppilaat kyseistä sääntöä Telakkakadun koululla.

3. "Jokaisella on velvollisuus saapua oppitunneille ajoissa, jotta muiden työskentely ei häiriinny."

4. "Koulussa noudatetaan hyviä tapoja. Toiseen ihmiseen suhtaudutaan huomautteisesti ja kunnioittavasti."

5. "Jokaisella kouluyhteisömme jäsenellä on oikeus henkiseen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Jokaisen velvollisuus on tehdä parhaansa, jotta koulussamme ei kiusattaisi ketään ja viihtyisimme työpaikallamme."

6. "Oppitunneilla kaikilla on oikeus häiriöttömään työskentelyyn. Kännykät, MP3-soittimet, limsat ja karkit eivät kuulu oppitunneille. Oppilaan tulee huolehtia, että kännykkä on äänettömällä koulupäivän aikana. Opettajalla tai rehtorilla on oikeus takavarikoida esineet tarvittaessa."

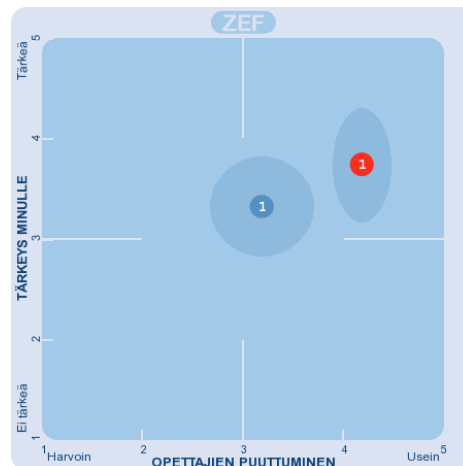

Oppilaiden mielestä edellä mainittuja noudatetaan kohtuullisen hyvin (arvosana 3). Parhaiten noudatetaan sääntöä, joka esiintyy kohdassa numero viisi (5) ja huonoiten sääntöä kohdasta kuusi (6).

4.4 Työrauha-asioihin puuttuminen

Kysymys 1. Puuttuvatko opettajat työrauhahäiriöihin? /Puututko työrauhahäiriöihin?

Opettajien vastaukset esiintyvät taulukossa punaisena ja oppilaiden sinisenä. Tässä kysymyksessä vastausmuotona oli nelikenttä, jossa asteikon nimittäjinä olivat tärkeys minulle sekä opettajien puuttuminen. Niin opettajien kuin oppilaidenkin vastausten keskiarvo oli kummassakin asteikossa yli kolme (3). Opettajien vastaus kohdassa ”tärkeys minulle” oli alle neljä (4) ja oppilaiden hieman yli kolme (3). Asteikon kohdassa ”opettajan puuttuminen” opettajien vastaukset sijoituivat hieman yli arvosanan neljä (4) ja oppilaiden vastaukset arvosanan kolme (3) kohdalle.

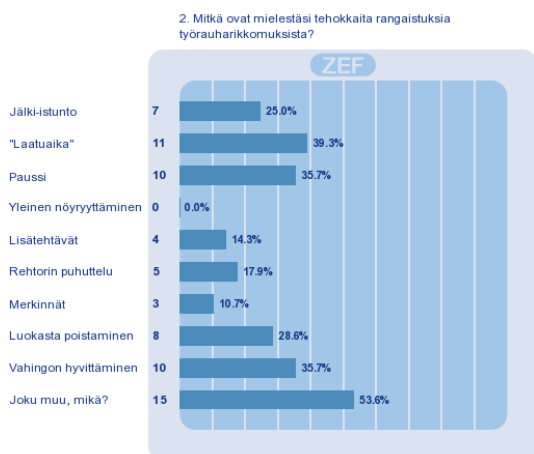

Kysymys 2. Mitkä ovat mielestäsi tehokkaimpia rangaistuksia työrauharikkomuksista

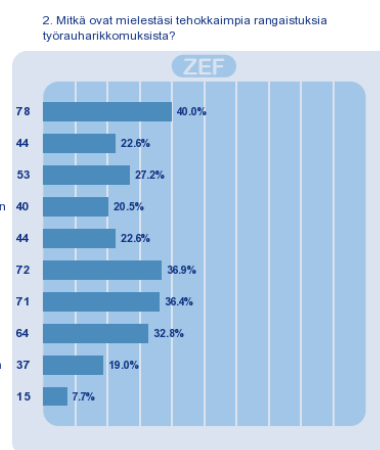
Opettajista 52,2 %:a valitsivat vastausvaihtoehdon ”joku muu, mikä?”. Näissä vastauksissa esille nousi erilaisten keskustelujen käyttö rangaistusmuotona.

Seuraavia usein valittuja vastauksia olivat: laatu-aika, vahingon hyvittäminen ja Paus-si.

Oppilaiden vastauksissa suosituin oli jälki-istunto (40 %), muita suosittuja vastauksia olivat: rehtorin puhuttelu, merkinnät sekä luokasta poistaminen.

Kuva 1 opettajat

Kuva 2 Oppilaat

Kysymys 3. Mistä työrauhaongelmat mielestäsi johtuvat?

Oppilaiden mielestä työrauhaongelmat johtuvat metelistä, siitä, että ei osata olla hiljaa sekä kiinnostuksen puutteesta. Oppilaiden mielestä työrauhaongelmat johtuvat myös opettajien puuttumattomuudesta ja auktoriteetin puutteesta.

"Opettajilla ei periaatteessa ole mitään keinoa saada häiriköitä lopettamaan ei jaksakaan keskittyä, tunnilla tylsää" - Oppilas

"Epäjohdonmukainen puuttuminen rikkeisiin, ennaltaehkäisevien toimenpiteiden vähäisyys, huono kouluviihtyvyys, suuret ryhmäkoot, esimerkin puute hyviin käytöstapoihin." - Oppilas

"--käytöstapojen unohtumisesta ja siitä, ettei toista ihmistä muisteta/osata huomioida." - Opettaja

"Hyvin monista asioista: kotikasvatuksesta, elämäntavoista, elämäntilanteesta, esim. riittävän yön puutteesta, riittämättömästä ruokailusta, energijuomista, huonosta ilmanvaihdosta, oppilaiden ikäkaudesta, joidenkin tarpeesta olla kova toisten silmissä, osaamattomuuden peittämisestä häiritsemällä ja siitä, ettei kaikkeen jakseta puuttua..." - Opettaja

"huonosta käytöksestä oppilailla" - Oppilas

4.5 Kehittämisideat

Kysymys 1. Millä keinoin oppituntien työrauhaa voitaisiin parantaa?

Oppilaiden mielestä opetustyyliä muuttamalla voitaisiin parantaa parhaiten oppituntien työrauhaa. Opetustyyliä oppilaat tarkoittavat pienempiä ryhmäkokoja, erilaisia opetusmenetelmiä sekä opettajien asennetta. Oppilaat tahtoisivat tiukempaa kuria ja sitä, että opettajat puuttuisivat enemmän häiriköintiin ja työrauhaongelmiin.

”Voisi tehdä erilaisen istumajärjestyksen, sellaisen että kaikki istuisivat erillään jolloin ei olisi paria jonka kanssa höpöttää. Opettajat voisivat puuttua napakammin. Aika paljonkin napakammin...”

Opettajat tahtoisivat pienentää ryhmäkokoja, sekä tehdä ryhmien kanssa yhteisiä pelisääntöjä. 8,9 %:a opettajista oli monipuolisten opetusmenetelmien kannalla. Yli puolet opettajien vastauksista sisälsi hyvin monenlaisia ja hankalasti teemoiteltavia vastauksia.

”Käyttämällä monipuolisia ja vaihtelevia opetusmenetelmiä sekä mahdollistamalla kahden aikuisen läsnäolo luokassa (opettaja ja avustaja samanaikaisesti).” - Opettaja

”Pienemmät ryhmät, mutta aina on kiinni rahasta. Ehkä projekti, jolla kiinnitettäisi huomiota asian tärkeyteen. Tämänkin kyselyn tuloksien perusteella voidaan asiaa viedä eteenpäin.” - Opettaja

”Sillä että häiriköt heti pihalle luokasta ja vaikka paussille sitten miettimään mitä tuli tehtyä. useimmat opettajat antavat vaan pari varoitusta että kohta lentää pihalle luokasta, mutta usein häiriköt silti saavat jäädä luokkaan taas häiritsemään.” - Oppilas

”Parhaansahan koulun työntekijät ovat ainakin yrittäneet. En oikein tiedä mitä” - Oppilas

Kysymys 2. Listaa työrauhahuolesi

Pyysimme opettajia listaamaan heidän työrauhahuoliansa, koska halusimme tietää mitä asioita opettajat kokevat työrauhahuolina. Huolia ilmeni yhtä monta kuin opettajiaakin. Kaikilla siis olivat omat huolensa jotka kohtasivat vain jossain määrin toisten huoliin.

”Henkilökunnan tulisi yhdessä mieltiä ennaltaehkäiseviä ja palkitsevia keinoja työrauhan ja kouluviihtyvyyden ylläpitämiseksi. Opettajien esimerkki yhdessä tekemisestä ja osallistumisesta tärkeää!” – Opettaja

Vastauksissa ilmeni esimerkiksi oppilaiden levottomuus, keskittymisongelmat, ylimielinen asenne sekä välinpitämättömyys koulua kohtaan. Huolina nähtiin myös vanhemmat jotka eivät huolehdi lapsistaan sekä aikuisten kyvyttömyys kohdata nuoria.

”aikuisten kyvyttömyys kohdata nuoren tilanteita -varhainen puuttuminen ei ole riittävän varhain tapahtuvaa -jääkö nuori liian usein yksin ongelmensa kanssa” - Opettaja

Opettajia harmittaa myös kiire ja ajanpuute, jotka estävät oppilaan kanssa kahdenkesken käytävät keskustelut ja hankaliin asioihin paneutumisen.

”Se, ettei ole aikaa niihin kahdenkeskisiin puhutteluihin opettajan ja oppilaan välillä. Alkaa seuraava tunti, ei muista kärkeä oppilasta jäämään, oppilas ei muista jäädä vaikka olisi tunnin aikana pyytänyt häntä jäämään, oppilailla aina kiire pois tunnilta.” - Opettaja

4.6 Yhteenveto

Opettajat ja oppilaat olivat kyselyn tulosten perusteella monissa kohdissa samaa mieltä ja tulokset yllättivät meidät samankaltaisuudellaan. Se mitä työrauhaongelma tarkoittaa selvästi tiedostetaan, mutta vanhan tavan muuttaminen on vaikeampaa kuin luulisi.

Kyselyn tulosten perusteella työrauhaongelmat ilmenevät oppilaiden levottomuutena, oppimattomuutena sekä keskittymishäiriöinä. Opettajilla huono työrauha vaikuttaa opetuksen laatuun, tuntisuunnitelmien toteuttamiseen sekä heidän mielialaansa.

Kova meteli sekä yleinen häiriköinti tunnilla koetaan häiritseväksi ja oppimista haittaavaksi, mutta täydellistä hiljaisuuttakaan eivät kaikki oppilaat vaadi oppimiseen. Oppilaiden mielestä pieni puheensorina koettiin tulosten perusteella mieluisimmaksi oppimisympäristöksi ja oppilaat kokivat oppivansa parhaiten kaverin kanssa pohtien. Opettajat kokivat mieluisimmaksi opetusympäristöksi keskustelevan luokan tai täysin hiljaisen ympäristön. Opettajienkin mielestä paras tapa laittaa oppilaat työskentelemään on kaverin kanssa pohtien.

Oppilaat haluaisivat, että häiriköt poistetaan luokista jotta muiden oppiminen ja opettajan opettaminen on mahdollista. Telakkakadun koululla kaivataan yhteisiä sääntöjä sekä niiden johdonmukaista noudattamista. Oppilaiden vastauksista tuli selvästi ilmi tarve sille, että ainainen uhkailu loppuisi ja opettajat toteuttaisivat uhkauksensa.

Oppilaat haluavat, että opettajat puuttuisivat enemmän työrauhahäiriöihin ja pitäisivät tiukempaa kuria. Opettajat eivät koe perinteisiä rangaistusmuotoja tarpeelliseksi vaan toivoisivat enemmän aikaa oppilaiden kanssa käytäviin keskusteluihin.

Oppilaiden mielestä työrauhaa voitaisiin parantaa esimerkiksi istumajärjestystä muuttamalla, opettajien tiukemmalla puuttumisella häiriötilanteisiin, merkintöjen antamisella, pienemmillä ryhmäkooilla sekä erilaisia opetusmenetelmiä käyttämällä. Opettajat taas haluaisivat pienempiä opetusryhmiä, yhteisiä pelisääntöjä sekä keskustelua oppilaiden kanssa.

5 KEHITTÄMISIDEAT

Koulun yhteisöllisyyden kehittäminen edistää työrauhaa sekä parantaa ilmapiiriä. Tällaisia kouluviihtyvyyttä parantavia sekä koulukiusaamisen ehkäisyyn ja lopettamiseen suunniteltuja toimintamalleja on jo olemassa useita. Kyseisiä malleja ovat esimerkiksi Päivi Hamaruksen kehittämä Vaakamalli® sekä Christina Salmivallin kirjassaan Koulukiusaamiseen puuttuminen, koulukiusaamisen vastainen toimintamalli joka löytyy hänen kirjastaan Koulukiusaamiseen puuttuminen. Muita vastaavia toimintamalleja löytyy esimerkiksi Timo Saloviidan kirjoista sekä Opetushallituksen työrauha tavaksi tuotoksesta.

Sosiaalisen vahvistamisen kehittämisen projektissamme Telakkakadun koululla suunnittelimme sekä testasimme muutaman työrauhaa sekä yleistä kouluhyvinvointia parantavaa menetelmää. Tällaisia menetelmiä ovat Paussi, tyttötoiminta ja Ryhmän vuorovaikutuksen kehittämisen ohjausmalli. Edellä mainitut toiminnot olisikin hyvä saada yhdistettyä koulun sääntöihin sekä yleisiin toimintaperiaatteisiin, jotta saavutaisiin mahdollisimman hyvä ja pitkäaikainen tulos kouluviihtyvyyden sekä työrauhan parantumisessa.

5.1 Paussi

Kehitimme sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävässä projektissamme opinto-ohjaajan pyynnöstä Telakkakadun koululle oman toimintamallin Jari Kopsen kehittämästä Parkki-toiminnasta. Kokeilimme toimintaa kuuden viikon ajan ja totesimme sen olevan hyvä ja toimiva, mutta vaativan hieman totuttelua.

Paussi on paikka, minne opettaja voi lähettää tuntia häiriköivän oppilaan. Paussissa käydään oppilaan kanssa yhdessä läpi tilanne, miksi opettaja lähetti hänet pois luokasta ja mietitään voitaisiinko jatkossa tehdä jotain toisin. Oppilas täyttää A4-kokoisen lomakkeen, josta löytyy Paussissa käydyt asiat ja opettajan sekä huoltajansa

allekirjoituksen ja mahdollisesti myös huoltajan kommentin. Näin varmistamme, että kaikki osapuolet tietävät mitä on tapahtunut.

Paussi-toiminta lisää työrauhaa luokkiin, sillä opettajilla on nyt selkeä paikka minne lähettää häiriköivä oppilas ja muut oppilaat voivat keskittyä opiskeluun.

Kysyimme kyselyssämme oppilaiden ja opettajien mielipidettä Paussin tarpeellisuudesta. Opettajista 4 % ja oppilaista 20 % oli sitä mieltä, että siitä ei ole hyötyä kun taas opettajista 74 % ja oppilaista 25 % koki toiminnan olevan työrauhaa parantavaa. Oppilaista yli puolet eivät osanneet kommentoida asiaa millään lailla, opettajista 22 % ilmoitti vastaukseksi En osaa sanoa.

Uskomme, että Paussitoiminta olisi hyvä ratkaisu, mutta se vaatisi selkeää ja yhteistä toimintasuunnitelmaa yhdessä opettajien kanssa. Sillä useimmat opettajat tuntuivat käyttävän Paussia vain uhkailukeinona, eikä oikeana vaihtoehtona työrauhanparantamiselle.

5.2 Tyttötoiminta

Telakkakadun koululla niin kuin jokaisessa koulussa, on oppilaita joilla ei ole ystäviä, heitä kiusataan tai he kokevat itsensä jonkun muun syyn takia ulkopuolisiksi. Kaikkia näitä ehkäistäksemme ja kenties myös poistaaksemme aloitimme tyttötoiminnan, ”kerhon” tytöille, jossa puhutaan kavereista, seksuaalisuudesta, ulkonäöstä, unelmista, ja kaikesta muusta mikä yläkouluikäisiä tyttöjä kiinnostaa. Toimintamme tavoitteena on kehittää tyttöjen itsetuntoa, jotta kasvaminen tasapainoiseksi nuoreksi naiseksi helpottuisi, samalla haluamme sosiaalisesti vahvistaa tyttöjä ja kehittää heidän sosiaalisia taitoja ja kykyä hyväksyä itsensä ja toinen ihminen sellaisena kuin on. Tavoitteenamme on myös tarjota tytöille kokemuksia erilaisista harrastuksista, jotta myös toimintamme päättymisen jälkeen heillä olisi rohkeutta ja varmuutta toteuttaa itseään haluamallaan tavalla.

Toiminnassamme käymme läpi myös arjen normaaleja rutiineja kuten pienimuotoista ruuanlaittoa ja siivoamista. Tällaiset jokapäiväiset askareet eivät välttämättä ole kai-

kille nuorille itsestään selvyiksi, eikä niiden osaamista voi pitää itsestään selvyteenä. Kaikkien näiden tavoitteiden lisäksi haluamme, että niin tytöillä kuin meillä ohjaajillakin olisi ennen kaikkea hauskaa.

5.3 Ryhmän vuorovaikutuksen kehittämisen ohjausmalli

Ryhmän vuorovaikutuksen kehittämisen ohjausmalli on suunniteltu yläkoulujen haastaville luokille, joilla on ongelmia esimerkiksi vuorovaikutustaitojen, kommunikoinnin tai yhteishengen kanssa.

Ryhmän vuorovaikutuksen kehittämisen päivälle suunnittelemamme runko on suuntaa antava ja helposti muutettavissa. Rungon ideana on antaa muutamia vaihtoehtoja joista kukin voi valita omalle ryhmälleen sopivimmat vaihtoehdot. Päivän aloitukseen on hyvä valita 2-3 fiiliksen luonti, energian purku, jäänmurtaja leikkiä. Kun ryhmä on ensiksi tutustunut ja toiminut aktiivisesti yhdessä on helpompi aloittaa hankalistakin asioista puhuminen. Välipalat ovat pieniä tehtäviä joita on hyvä laittaa sinne tänne maustamaan päivää. Näin päivä ei mene pelkäksi raskaaksi keskusteluksi, vaan välillä jokainen saa hengähtää ja rentoutua. Työstö -osioista kannattaa toteuttaa mahdollisimman moni osio, jotta päästään mahdollisimman syvälle ongelmien tai ajatuksia herättävien asioiden ytimeen. Tärkein työstö – osion kohdista on ehkä kuitenkin ennakkokyselyn vastausten pohdinta ja keskustelu. Tähän osioon huomioksi se, että jokaiseen kohtaan on varattava runsaasti aikaa sekä muistettava välillä pitää taukoja tai ”välipaloja”.

6 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli selvittää eroavatko opettajien ja oppilaiden mielipiteet Telakkakadun koulun työrauhatilanteesta sekä kuinka yhteisöpedagogi voisi auttaa parantamaan työrauhaa. Tutkimuksesta selvisi, että mielipiteet eivät eronneet huomattavissa määrin. Kuitenkin yhteisempää linjaa hakiessaan koulu tarvitsee toimijan jolla on aikaa ja ammattitaitoa kehittää yhteisöllisyyttä, kouluhyvinvointi ja työrauhaa.

Kyselyn muotoa näin jälkikäteen pohtiessamme tulee mieleen erilaiset ongelmat joita emme aikaisemmin osanneet ajatella. Esimerkiksi se, että kumpikaan meistä ei ollut aikaisemmin tehnyt oikeaa kyselytutkimusta jonka vuoksi kysymysten valinta ei ollut helppoa. Näin jälkiviisaana onkin hyvä miettiä oliko kysymykset oikeat, tai, saatiinko niillä halutut vastaukset.

Esimerkiksi kysymys: ”Työrauha vaikuttaa mielestäni...” oli haastava analysoida, koska huomasimme vasta jälkikäteen pyytäneemme oppilaita valitsemaan kaksi (2) ja opettajia vain yhden (1) annetuista vaihtoehdoista. Tämän vuoksi tulosten vertailu tämän kysymyksen kohdalta oli hankalaa.

Kokemattomuuden huomasi myös silloin, kun oppilaat tulivat luokittain vastaamaan Telakkakadun koulun ATK-luokkaan meidän kyselyymme. Vaikka meillä oli valmis aikataulu jonka mukaan jokainen luokka tuli vastaamaan kyselyyn, olimme unohtaneet ottaa huomioon erilaiset koulupäivän aikana olevat tapahtumat, jotka estivät joidenkin oppilaiden pääsyn vastaamaan luokkansa mukana. Toisaalta vastausprosentti oli hyvä 80,9 %, joten vastaajien puutos ei tässä tilanteessa haitannut. Toisaalta kun tutkitaan koko koulun työrauha tilannetta, olisi ollut suotavaa saada kaikkien koulussa käyvien vastaus.

Tutkimuseettisesti kyseenalaista oli se, että oppilaat eivät saaneet valita osallistuvatko tutkimukseen vai ei. Toisaalta, koska halusimme mahdollisimman monen oppilaan mielipiteen ja vastauksen, oli helpointa laittaa kaikki vastaamaan kyselyyn, kuin ky-

syä jokaiselta erikseen halua osallistumiseen. Kyselyn pakollisuuden takia voimmekin pohtia vastasivatko kaikki rehellisesti ja tosissaan kyselyymme. Vai olivatko vastaukset ”hälläväliä” vastauksia.

Joitakin yksittäisiä ongelmia meillä oli eduZEF ohjelman kanssa. Ohjelma on vielä niin uusi ja vähän käytetty Telakkakadun koululla, että osaavia auttavia käsiä oli vähän. Mutta uuden ohjelman viehätys toi myös hyviä puolia. Oppilaat ja opettajatkin ovat tottuneet vastaamaan samalla kaavalla tehtyihin paperikyselyihin joiden rinnalla tällainen tietokoneella vastaaminen saattoi luoda kyselyyn positiivisemmän ja helpommin vastattavuuden mielikuvan.

Itse kyselyyn liittyen voidaan miettiä nelikenttä vastauksen validisuutta eli sitä kuinka sillä mitattuna on päästy haluttuun tulokseen. Suurelle osalla luokista piirsimme nelikenttä vastauksen mallin ja selitimme sen ennen kyselyn alkamista. Kuitenkin herää ajatus siitä, että kysymyksen vastausmalli, nelikenttä, oli joillekin vastaajille liian haastava ja sen vuoksi siihen vastattiin sinne päin, ilman ajatusta.

Joidenkin luokkien kanssa ongelmana oli kyselyn teon ajankohta. Juuri ennen ruokailua, koulun loppumista tai välituntia oli hankala saada oppilaat keskittymään kyselyn loppuun saakka ja vastaamaan rauhassa kaikkiin kysymyksiin. Oppilaat joilla on ongelmia lukemisen tai kirjoittamisen kanssa olisivat tarvinneet enemmän aikaa kuin muut oppilaat. Kuitenkin nämäkin oppilaat tulivat samanaikaisesti kuin ”tavalliset” oppilaat. Tämä saattoi aiheuttaa hitaammin vastaaville paineita nopeammasta suorituksesta.

6.1 Yhteisöpedagogi koulussa

Hyvinvointi koulussa on paljon mediassa keskustelua herättänyt aihe. Suomalaiset nuoret ovat maailman huippuluokkaa niin kutsutuissa PISA- tutkimuksissa, mutta he eivät viihdy kouluissaan. Mistä tämä johtuu? Entä kuinka sitä voitaisiin muuttaa? Kohta valmistuvina yhteisöpedagogeina ihmetteleekin miksei asialle ole vielä tehty juurikaan mitään? Toisaalta se taas antaa meille enemmän mahdollisuuksia tuoda

omaa osaamistamme kouluissa esille ja tiedämme, että tekemistä riittää. Sillä ongelmaa ei saada poistettua yhdessä tai edessä kahdessa yössä.

Usein puhutaan oppilaiden kouluviihtymättömyydestä, mutta nykyisin vielä useammin opettajien työhyvinvointiin puuttumisesta, masennuksesta sekä heidän kiusaamisestaan. Niin oppilailla kuin opettajillakin täytyy olla mahdollisuus henkisesti ja fyysisesti turvalliseen työpäivään koulussa.

Yhteisöpedagogiopiskelijoina toivookin, että olisi jokin keino vaikuttaa koulukiusaamiseen ja kouluhyvinvointiin, jotta jokaisella olisi koulussa hyvä olla, ja jokainen pystyisi toteuttamaan koulun tärkeintä tehtävää eli opettamista ja oppimista.

Sosiaalisen vahvistamisen käytäntöjä kehittävän projektin sekä opinnäytetyön aikana Telakkakadun koululla koimme tärkeäksi saada tehdä nuorisotyötä koulussa. Oppilaat tarvitsevat aikuisia joilla on aikaa keskittyä nuoren asioihin ja kuunnella heitä. Oppilaiden ja opettajien välille olisikin hyvä saada henkilö joka olemassa olollaan on auttamassa heitä ja tuomassa koko yhteisöön uusia näkökulmia. Tämä henkilö voisi keskittyä nuorten ongelmien ratkaisuun sekä heidän hyvinvointiinsa, näin myös opettajat saisivat kaikki resurssinsa omaan työhönsä.

Huomasimme Telakkakadun koululla, että sekä oppilaat että opettajat tarvitsivat ammattitaitoamme. Tämä näkyi esimerkiksi siinä kuinka erilaiset kehittämämme toimintamallit otettiin vastaan ja kuinka niistä saatiin hyvää palautetta. Vaikka aika oli lyhyt, pääsimme hyvin mukaan kouluyhteisöön ja pohtimaan kehittämisideoita.

Koulu nuorisotyö on vielä melko uusi käsite joka kaipaisi lisää markkinointia ja esille tuomista. Koulussa nuorten tavoittaminen voisi kuitenkin olla helpompaa kuin nuorisotiloilla, koska kaikki nuoret käyvät koulussa mutta eivät välttämättä käy nuorisotiloilla tämän vuoksi koulunuorisotyö on hyvä tulevaisuuden kehittämisen kohde.

6.2 Loppuyhteenveto

Kaiken kaikkiaan opinnäytetyömme oli mielestämme hyvä oppimiskokemus. Se, että meillä oli tiukka aikataulu, teki työstämme hieman haasteellisen ja välillä työ tuntui jopa ylitsepääsemättömän vaikealta. Onneksi meitä oli kuitenkin kaksi jakamassa taakkaa, tukemassa ja kannustamassa eteenpäin.

Työrauhaselvityksen tekeminen Telakkakadun koululle avasi käsitystämme mahdollisesta tulevaisuuden työpaikasta. Tulevien yhteisöpedagogien silmin koulu vaikuttaa erittäin mielenkiintoiselta ja haastavalta työkentältä. Kentältä johon haluaisi tutustua tarkemmin.

Toivomme, että tutkimuksestamme on Telakkakadun koululle hyötyä nyt ja tulevaisuudessa ja, että meidän raivaamamme polku mahdollistaa nuorisotyön jatkon myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

- Ahtola, Tellervo & Keräjä, Elina 2009. ”Kiva koulu, hyvä huono ope” – Alakoulun oppilaiden kokemuksia kouluviihtyvyydestä vuosina 1989 ja 2009. Rauman opettajankoulutuslaitos. Turun yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Cantell, Hannele 2010. Ratkaiseva vuorovaikutus. Pedagogisia kohtaamisia lasten ja nuorten kanssa. Jyväskylä: PS-kustannus.
- EduZEF-esite. Viitattu 15.3.2010. <http://zef.fi/documents/fi-eduZEF.pdf>
- Etu-Opo. Viitattu 26.3.
http://peda.net/veraja/aanekoski/etuopo?m=viewnote&m_id=1436652&n_id=42840
- FINLEX. Viitattu 29.3.2010. <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Hakala, Juha T. 1998. Opinnäytetyö luovasti. Kehittämisen- ja tutkimustyön opas. Tampere: Gaudeamus.
- Hamarus, Päivi 2008. Koulukiusaaminen. Huomaa, puutu, ehkäise. Helsinki: Kirjapaja.
- Helmaa, Olli. 2008. ”Naiset nipottaa ja miehet huutaa”. Kuudesluokkalaisten näkemyksiä opettajan sukupuolen merkityksestä koulutyössä. Opettajankoulutuslaitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu -tutkielma.
- Hirsjärvi, Sirkka & Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Holopainen, Pirkko & Järvinen, Ritva & Kuusela, Jorma & Packalen, Petra 2009. Työrauha tavaksi. Kohtaaminen, toimintakulttuuri ja pedagogiikka koulun arjessa. Opetushallitus.
- Laine, Kaarlo 1997. Ameba pulpetissa. Koulun arkikulttuurin jännitteitä. Jyväskylän yliopisto. Sosiologian ja yhteiskuntatieteiden, valtiotieteiden ja filosofian julkaisuja 13.
- Lappalainen, Kristiina & Kuittinen, Matti & Meriläinen, Matti 2008. Pedagoginen hyvinvointi. Suomen kasvatustieteellinen seura. Kasvatusalan tutkimuksia 41.

- Kuivakangas, Johanna 2009. Yhteisölliset sekatyömiehet valtaavat koulut. Teoksessa Lind, Kimmo (toim.) Mahdollisuuksien maailma. Näkökulmia yhteisöpedagogien (AMK) koulutukseen ja työhön. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 19, 2009.
- Lämsä, Anna-Liisa (toim.) 2009. Mun on paha olla. Näkökulmia lasten ja nuorten psyykkiseen hyvinvointiin. Jyväskylä: Ps-Kustannus.
- MTV3. Viitattu 23.4.2010. <http://blogit.mtv3.fi/kolmevarttia/>
- Mäkinen, Olli 2006. Tutkimusetiikka ABC. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Raina, Liisa & Haapaniemi, Rauno 2007. Yhteisöllinen pedagogia "...ettei tarvitse tehdä yksin." Arator oy.
- Salmivalli, Christina 1999. Koulukiusaaminen ryhmäilmionä. Yliopistokustannus University Press Finland Ltd. Gaudeamus.
- Salmivalli, Christina 2003. Koulukiusaamiseen puuttuminen. Kohti tehokkaita toimintamalleja. Jyväskylä: Ps-Kustannus.
- Saloviita, Timo 2007. Työrauha luokkaan. Löydä omat toimintamallisi. Jyväskylä: PS-kustannus.
- Saloviita, Timo 2009. Meidän koulu. Keinoja työrauhan ja hyvän ilmapiirin saavuttamiseen. Jyväskylä: Ps-Kustannus.
- Sarha, Marja-Liisa, 2005. Nuorisotyöntekijänä peruskoulussa. Teoksessa Sarha, Marja-Liisa (toim.) Nuorisotyötä koulussa. Humanistinen Ammattikorkeakoulu. Sarja C. Oppimateriaalit 13/2005.
- Talaslampi, Heli. & Tiensuu, Marika. 2006. Kouluviihtyvyyys viidesluokkalaisten kokemana. Erityispedagogiikan laitos. Jyväskylän yliopisto. Pro gradu-tutkielma.
- Ukskoski-Ahonen, Tuija 2010. Nuorisotyön monet mahdollisuudet koulussa 8.4.2010. Suolahti: Keski-Suomen Opisto.
- Vilkkä, Hanna 2005. Tutki ja kehitä. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

LIITTEET

Työrauha Telakkakadun koulussa/oppilaat

3.1 Taustatiedot

1. Sukupuoli (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Tyttö
- 2. Poika

2. Luokka (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. 7A
- 2. 7B
- 3. 7C
- 4. 7D
- 5. 8A
- 6. 8B
- 7. 8C
- 8. 8D
- 9. 8E
- 10. 9A
- 11. 9B
- 12. 9C
- 13. 9D
- 14. 9E
- 15. 9M
- 16. 10
- 17. PL

3.2 Työrauha

1. Kerro omin sanoin mitä työrauha mielestäsi on? (Vapaapalaute)

2. Työrauha vaikuttaa mielestäni eniten seuraaviin asioihin? (Monivalintakysymys)

valitse kaksi tärkeintä

Vaihtoehdot:

- 1. Keskittymiseen
- 2. Oppimiseen
- 3. Kouluviihtyvyyteen
- 4. Työskentelyyn muiden kanssa
- 5. Johonkin muuhun, mihin?

3. Kuinka työrauhan puute vaikuttaa? (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Opettajien käytökseen
- 2. Oppilaiden käytökseen

4. Viihdytkö koulussa? (Jana)

3.3 Työrauha oppitunneilla

1. Saatko oppitunneilla työrauhan? (Jana)

2. Annatko oppitunneilla muille työrauhan? (Jana)

3. Saatko ilmaista mielipiteesi oppitunneilla? (Jana)

4. Kuunteletko opettajan antamia ohjeita? (Jana)

5. Opiskeletko mieluiten? (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Täysin hiljaisessa ympäristössä
- 2. Pienessä puheen sorinassa
- 3. Keskusteleavassa ympäristössä
- 4. Kovassa metelissä
- 5. Jossain muussa ympäristössä, missä?

6. Opitko parhaiten? (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Yksin mieltien, ilman muiden apua
- 2. Kaverin kanssa pohtien
- 3. Pienryhmissä työskennellen
- 4. Koko luokan kanssa keskustellen
- 5. Opettajan johdolla, apua tarvittaessa pyytäen
- 6. Jollain muulla tavalla, millä?

7. Millainen käytös häiritsee sinua oppitunnilla? (Vapaapalaute)**3.4 Koulumme säännöt****1. Tiedätkö koulumme säännöt? (Jana)****2. Kunnioittavatko koulumme oppilaat mielestäsi koulumme sääntöjä? (Jana)****3. Noudattaako koulumme oppilaat mielestäsi seuraavaa sääntöä? (Jana)**

"Jokaisella on velvollisuus saapua oppitunneille ajoissa, jotta muiden työskentely ei häiriinny."

4. Noudattaako koulumme oppilaat mielestäsi seuraavaa sääntöä? (Jana)

"Koulussa noudatetaan hyviä tapoja. Toiseen ihmiseen suhtaudutaan huomaavaisesti ja kunnioittavasti."

5. Noudattaako koulumme oppilaat mielestäsi seuraavaa sääntöä? (Jana)

"Jokaisella kouluuyhteisömmen jäsenellä on oikeus henkiseen ja ruumiilliseen koskemattomuuteen. Jokaisen velvollisuus on tehdä parhaansa, jotta koulussamme ei kiusataisi ketään ja viihtyisimme työpaikallamme."

6. Noudattaako koulumme oppilaat mielestäsi seuraavaa sääntöä? (Jana)

"Oppitunneilla kaikilla on oikeus häiriöttömään työskentelyyn. Kännykät, MP3-soittimet, limsat ja karkit eivät kuulu oppitunneille. Oppilaan tulee huolehtia, että kännykkä on äänettömällä koulupäivän aikana. Opettajalla tai rehtorilla on oikeus takavarikoida esineet tarvittaessa."

3.5 Työrauha-asioihin puuttuminen**1. Puuttuvatko opettajat työrauhahäiriöihin? (Nelikenttä)****2. Mitkä ovat mielestäsi tehokkaimpia rangaistuksia työrauharikkomuksista?****(Monivalintakysymys)**

valitse kolme tehokkainta

Vaihtoehdot:

- 1. Jälki-istunto
- 2. "Laatuaika"
- 3. Paussi
- 4. Yleinen nöyryyttäminen
- 5. Lisätehtävät
- 6. Rehtorin puhuttelu
- 7. Merkinnät
- 8. Luokasta poistaminen
- 9. Vahingon hyvittäminen
- 10. Joku muu, mikä?

3. Mistä työrauhaongelmat mielestäsi johtuvat? (Vapaapalaute)**3.6 Kehittämisasiat****1. Millä keinoin oppituntien työrauhaa voitaisiin parantaa? (Vapaapalaute)****2. Koetko Paussin kaltaisen toiminnan olevan työrauhaa parantavaa?****(Vaihtoehtokysymys)****Vaihtoehdot:**

- 1. En, miksi?
- 2. Kyllä, miksi?
- 3. En osaa sanoa

Työrauha Telakkakadun koulussa/opet

3.1 Taustatiedot

1. Sukupuoli (Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Nainen
- 2. Mies

3.2 Työrauha

1. Kerro omin sanoin mitä työrauha mielestäsi on? (Vapaapalaute)

2. Työrauha vaikuttaa mielestäni eniten seuraaviin asioihin? (Monivalintakysymys)

Valitse tärkein

Vaihtoehdot:

- 1. Keskittymiseen
- 2. Oppimiseen
- 3. Kouluviihtyvyyteen
- 4. Johonkin muuhun, mihin?

3. Kuinka työrauhan puute vaikuttaa (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Opettajien käytökseen
- 2. Oppilaiden käytökseen

4. Toteutuuko seuraava väittämä sinun mielestäsi Telakkakadun koululla? (Jana)

"Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa ja ottaa vastuuta."

5. Toteutuuko seuraava väittämä sinun mielestäsi Telakkakadun koululla? (Jana)

"Koulun henkilökunnalla on yhteiset toimintaperiaatteet ja odotukset oppilaiden oppimisen ja käyttäytymisen suhteen."

6. Toteutuuko seuraava väittämä sinun mielestäsi Telakkakadun koululla? (Jana)

"Pääpaino on työrauhan ennaltaehkäisevissä toimenpiteissä: hyvän käyttäytymisen ja oppimisen palkitsemisessa, ei rangaistuksissa."

7. Toteutuuko seuraava väittämä sinun mielestäsi Telakkakadun koululla? (Jana)

"Opettajien pedagogiset taidot herättävät oppilaiden kiinnostuksen ja motivaation hyviin suorituksiin."

3.3 Työrauha oppitunneilla

1. Saatko oppitunneilla työrauhan? (Jana)

2. Annatko oppitunneilla muille työrauhan? (Jana)

3. Huomioitko kaikkia oppilaita tasapuolisesti? (Nelikenttä)

4. Opetatko mieluiten (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Täysin hiljaisessa ympäristössä
- 2. Pienessä puheen sorinassa
- 3. Keskusteleavassa ympäristössä
- 4. Kovassa metelissä
- 5. Jossain muussa ympäristössä, missä?

5. Laitan oppilaat mieluiten työskentelemään (Monivalintakysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. Yksin mieltien, ilman muiden apua
- 2. Kaverin kanssa pohtien
- 3. Pienryhmissä työskennellen
- 4. Koko luokan kanssa keskustellen
- 5. Opettajan johdolla, apua tarvittaessa pyytäen
- 6. Jollain muulla tavalla, millä?

6. Millainen käytös häiritsee sinua oppitunnilla? (Vapaapalaute)

3.4 Koulumme säännöt

1. Tietävätkö koulumme oppilaat mielestäsi koulumme säännöt? (Jana)

2. Kunnioittavatko koulumme oppilaat mielestäsi koulumme sääntöjä? (Jana)

3. Viihdytkö koulussa? (Jana)

3.5 Työrauha-asioihin puuttuminen

1. Puututko työrauhahäiriöihin? (Nelikenttä)

2. Mitkä ovat mielestäsi tehokkaita rangaistuksia työrauharikkomuksista?

(Monivalintakysymys)

valitse kolme tehokkainta

Vaihtoehdot:

- 1. Jälki-istunto
- 2. "Laatuaika"
- 3. Paussi
- 4. Yleinen nöyryyttäminen
- 5. Lisätehtävät
- 6. Rehtorin puhuttelu
- 7. Merkinnät
- 8. Luokasta poistaminen
- 9. Vahingon hyvittäminen
- 10. Joku muu, mikä?

3. Mistä työrauhaongelmat mielestäsi johtuvat? (Vapaapalaute)

3.6 Kehittämissideat

1. Millä keinoin oppituntien työrauhaa voitaisiin parantaa? (Vapaapalaute)

2. Koetko Paussin kaltaisen toiminnan olevan työrauhaa parantavaa?

(Vaihtoehtokysymys)

Vaihtoehdot:

- 1. En, miksi?
- 2. Kyllä, miksi?
- 3. En osaa sanoa

3. Listaa työrauhahuolesi. Mikä sinua huolettaa/ärsyttää? (Vapaapalaute)